

Nagy Miklós Kund

RÉSZBEN AZ EGÉSZ?

Képzőművészet a marosvásárhelyi Bernády Házban

Kétséges, hogy egy részjelenség ismeretében bátran kimondható, általánosítható következtetéseket fogalmazhatunk meg a teljes egészről, esetünkben, hogy egyetlen galéria működéséből az egész erdélyi magyar képzőművészetre érvényes megállapításokat tehetünk. Ezért került a kérdőjel a dolgozatcím végére. Sőt tudjuk, hogy a „fától az erdőt” szindróma is megtéveszthet. Mégis megkockáztatjuk, hogy egy jó évtizednyi periódusra visszatekintve, a marosvásárhelyi Bernády Ház kiállító tevékenységét tágabb keretbe helyezzük, ily módon remélve, hogy a nagyobb térség általánosabb művészeti jellegzetességeit, időszerű kérdéseit is érinthetjük. Annál is inkább, mivel továbbra is késnek a romániai kisebbségi, jelesül a magyar képzőművészetet, alkotómunkát tudományos igénnyel, kellő szakmai hozzáértéssel elemzőn bemutató, régóta várt, átfogó szintézisek. Minden egyedi, ám kissé szélesebb kitekintésű próbálkozás segítség és ösztönzés lehet tehát egy vagy több ilyen majdani összefoglaló tanulmány megírásához.

Csak közbevetésként említem, hogy már közel két évtized eltelt Banner Zoltán mostanság is sűrűn idézett hiánypótló, nagy munkája, az *Erdélyi magyar művészet a 20. században* című kötet megjelenése (1990) óta, és noha azóta már az erdélyi magyar egyetemi szakképzés is kibocsátotta a maga potenciális kutató, szakíró évfolyamait, ezt a könyvet mégsem követte más hasonló. A Szabó Lilla szerkesztette „*Külön világban és külön időben*” – a 20. századi magyar képzőművészet Magyarország határain kívül című tanulmánygyűjtemény is immár hét éve látott napvilágot. A témához kapcsolható másik jelentős kiadvány, a *Felezőidő*, Vécsi Nagy Zoltán erdélyi művészekkel foglalkozó alapos mű- és jelenségelemzése, illetve a *Korunk* képzőművészeti különszáma is több mint hat esztendeje jutott el az olvasókhoz. És aligha találunk egykönnyen a kortárs képzőművészeti élet itteni problematikáját taglaló egyéb szintetikus dolgozatot. Valóban jó tehát bármely kisebb lélegzetvételű, de újabb, aktuális felmérés-kísérlet. Talán ez is hasznosítható a későbbiekben.

Az 1989-es decemberi rendszerváltás után új helyzetbe kerültek a romániai magyar alkotóművészek is, számos tiltó, korlátozó intézkedés megszűnt, kitágultak a lehetőségeik, sok minden elmozdult a normalitás irányába, a határok oda és vissza is átjárhatókká váltak, és még hosszasan sorolhatnánk a pozitív változásokat. Persze a számtalan nehézséget is, ami megkeseríti az életüket, de mindebbe most ne mélyedjünk bele. Álljunk meg annál az egyértelműen örvendetes ténynél, hogy lényegesen több lett a kiállítótér, mint korábban. És ezt a festők, grafikusok, szobrászok, díszítőművészek ki is használják, folyamatosan nyílnak az újabb meg újabb tárlatok. Többségüknek van közönsége. Nyilván kevés a kimondottan galéria céllal létrehozott létesítmény, de szinte mindenik újonnan épült vagy felújított kulturális vagy egyházi jellegű központ gondoskodik arról, hogy valamelyik arra alkalmas termét kiállítási helyiséggé alakítsa. Marosvásárhelyen az egykori városépítő polgármesternek, dr. Bernády Györgynek a nevét viselő közművelődési alapítvány kezdeményezésére 1994 novemberében felavatott kulturális központ, a magyarság közismert és közkedvelt Bernády Háza vált a leglátogatottabb, legrangosabb kamara-kiállítóhelyé. A jelzőt hangsúlyozni kell, hiszen az épület földszintjén és emeletén is vannak kiállítótermek, de ezek együttesen se tudnak egészen nagy, számos művészt és művet bemutató tárlatot vendégül látni. Az ilyesmit továbbra is a Képzőművészek Szövetségének helyi fiókja által működtetett nagy múltú, tágas, kétszintes galéria vállalja föl a Kultúrpalotában. Már ez is jelzi a kiállító tevékenység bizonyos szakosodását a városban, de ez még nyilvánvalóbb, ha elmondjuk, hogy a fiatalabb médiaművészek, a modernitás képviselőit főként konceptuális alkotásokban, kísérletezésekben megvalósító ifjabb nemzedékek, a magukat némileg a Magyarországra és még messzebbre távozott MAMŰ-sök folytatóinak tekintők a Bolyai téren pár évig működött Pincegaléria megszűnte után az ArtEast Alapítvány festőművész vezetője, Bartha József által létrehozott B5 Stúdió kis termében jelentkeznek. De mint szó volt róla, az alkotók kihasználják a nem konvencionális tereket, felületeket is, a felújított várbástyákat, az egyházi tanácstermeket, az ilyen-olyan oktatási központokat is. A legkövetkezetesebben, legátgondoltabban, programszerűen azonban a Bernády Házban zajlanak a művészeti események.

A számszerűség is lehet sokat mondó. Tekintsünk el a kezdeti néhány évtől, akkor a kiállítóterem még kisebb volt a házban, és esetlegességet is lehetett tapasztalni a tárlatok beütemezésében. A korszerűsítés, emeleti ráépítés után vált lehetővé a tudatos, szakszerű, igényesebb kiállítási elképzelések, hosszabb távra tervezett programok kivitelezése. Tehát 1996 és 2008 között másfélszáz kiállítást tekinthettek meg az érdeklődők, 350 kiállító lépett műveivel a központ népes törzsközönsége és alkalmi látogatói elé. Mintegy harminc romániai települést képviseltek a kiállításra vállalkozó alkotók, komoly hagyományú, tekintélyes kultúrcentrumok és vidéki kisvárosok, községek reprezentánsai nyújtottak ízelítőt művészetükből. Legtöbbször a szűkebb régióban, a Székelyföldön élnek, 75 kiállító Marosvásárhelyen, mintegy

20 Csíkszeredában. A szovátai képzőművészek tízszer mutatkoztak be, Sepsiszentgyörgytől Kolozsvárig, Székelyudvarhelytől Nagyváradig, Gyergyóalfalutól Nagybányáig, Kézdivásárhelytől Zilahig, Korondtól Nagyszebenig, Marossárpataktól Temesvárig, Felvincről Segesvárig, Vajdahunyadtól Székelykeresztúrig terjedelmes a helynevek listája, a bemutatkozottak teljes névsorára pedig egy ilyen írásban nem is gondolhatunk.

Magyarországról az eltelt évtizedben körülbelül félszáz képzőművész hozta el munkáit a Bernády Házba. A kiállító honiak és a külföldiek többsége jól ismert, szakmai berkekben joggal számon tartott alkotó, a megméretkező pályakezdők, az egyéni vagy csoportos kiállításokon szereplő fiatalok is mind tehetségesnek, figyelemre érdemesnek bizonyultak. Ez valószínűleg annak a gyakorlatnak is köszönhető, hogy minden év utolsó heteiben kiváló szakmabeliek – többek közt Barabás Éva festőművész, Hunyadi Mária textilművész, a szobrász Gyarmathy János és Kiss Levente – döntik el, kiknek a kérése élvezhet elsőbbséget a következő esztendőre beérkezett számos kiállítási igénylés közül. Természetesen a minőség kritériuma a döntő. Erőteljesen érvényesül a Bernády Ház működtetőinek az a szándéka, hogy kiemelkedő művészegyenységekkel, értékhordozó, színvonalas, karakteres életművekkel, különleges művészi univerzumokkal ismertessék meg a látogatókat. Ezt a céljukat viszont minél változatosabban szeretnék valóra váltani, ebből következően művészeti ágak, műfajok, alkotói elképzelések, irányulások, stílusok, módszerek, életkor tekintetében igen sokszínű a Bernády Ház tárlatkinálata. Ugyanakkor az is kétségtelen, hogy a kiállítások fő vonulatát a korszerűség jegyében született, de a hagyományokhoz inkább ragaszkodó alkotások képezik. Egyfajta jól értelmezett erélyiséget tükrözve, amely még mindig meghatározó az itteni képzőművészet egészében. Ezt a szellemiséget képviselő alkotók európai formanyelvet beszélnek, mondanójukat azonban erdélyi lelkiség hatja át. Sajátosan, a maguk módján juttatják kifejezésre üzenetüket, érzésvilágukat, és ezt döntően alakítja a kor, amelyben élünk, de ma is nagyon fontos számukra a jellegzetes táj és az itt élő emberi karakterek megjelenítése, a közösségi tradíciók, a történelemidéző események, műemlékek, a népi kultúra és tárgyi emlékeink megőrzése, átörökítése. Mindezt nyilván elsősorban a jeles, nagy marosvásárhelyi úttörő nemzedék, illetve a székelyföldi korszakos mesterek és a kolozsvári kiválóságok honosították meg, néhányukat közülük még a Bernády Ház is vendégül láthatott, de ma már csak az utánuk jövő generációk, a tanítványaik és azok tanítványai igyekeznek átlényegíteni az erdélyi valóságot s az itteni életérzéseket műremekké.

Érdekes mozzanatát szolgáltatta e nemzedéki változás ellenére is szerves összefonódásnak az a családi közös kiállítás, amelyen Barabás István festőművészt köszöntötték 90. születésnapján, 2004 januárjában. Vele együtt állították ki szintén festő felesége, a korábban elhunyt Barabás Bortnyik Irén képeit, valamint lányai, Barabás Éva és Csegezi Barabás Irén festményeit is. Az ünnepségen jelen volt Izsák Márton

szobrászművész, a híres marosvásárhelyi művészeti középiskola egykori igazgatója is. Barabás István a líceum egyik alapítótanára volt. Lánya, Barabás Éva utóbb lett az iskola tanára, ő a hűgát, Irént is taníthatta. Ez a hat évtizede fennálló oktatási intézmény rendkívüli vonzerővel, kisugárzással rendelkezett, az évek folyamán annyi kitűnő tehetséget indított útjára, hogy a Bernády Háznak alig volt olyan kiállítója, aki valamiképpen ne kötődött volna hozzá. Persze az idők teltével a szemlélet változott, az iskola táplálta igényesség azonban maradt. Ezt a tárlatok beszédesen tanúsítják. Azt is, miként erősödött a művészekben a modernitás iránti vonzalom, elkötelezettség. Így aztán a Bernády Házban is találkozhatunk mindennel, ami manapság sikert arat vagy divatos a nagyvilágban, és annak az ellenkezőjével is, olykor nem kis megrökönyödést okozva a hagyományörző, természetelví szemléleten felnőtt nézőknek, akik a közönség zömét alkotják. De az itteni galéria sajátosságait ismerve, többnyire nem a kísérletező, a meghökkentés eszközeivel hatni akaró vagy a konceptuális művészi megközelítést választó alkotók jelentkeznek bemutatkozásra.

Noha az erdélyi képzőművészetnek az elmúlt évtizedekben nagyon sok veszteséget kellett elszenvednie a tömeges exodus, illetve a korai vagy idősebb életkorban bekövetkezett művészhalálok miatt, szerencsére kiapadhatatlannak tűnik a tehetségek forrása, a mesterek követői is oda nőnek, ahol az elődeiknek volt a helye. A Bernády Ház pedig elégtétellel könyvelheti el, hogy egyre többen tartják érdemesnek, fontosnak az itteni közönséggel való találkozást. Megjegyzendő, hogy a végleg eltávozottak közül elég sokan állítottak ki életük utolsó éveiben a valamikori Baross Gábor (ma Horea) utca 8. szám alatt. Incze István festőművész, akinek ugyancsak volt családi kiállítása (díszítőművész, porcelánfestő felesége, Incze Ilona, fotóművész fia, Incze István és festőművész unokája, Incze István Botond munkáival), Józsa Nemes Irén, Albert László, Molnár Dénes, Orbán Fülöp Irma, Zsigmond Attila, Nemes Kovács Ernő nevét említhetjük.

Két-három hetente váltják egymást a kiállítók, hol egyénileg, hol meg csoportosan szembesülnek a nézőkkel. Vannak, akik többször is meg akarták mutatni alkotóműhelyük újdonságait. Egy-egy mű a házra marad, szépen gyarapszik a gyűjtemény, már több mint száz műtárgyból áll. A már említettek mellett néhány újabb névvel érzékeltethetjük, milyen (el)ismert művészek alkotásait őrzi a Bernády Ház: Kákonyi Csilla, Siklódy Tibor, Haller József, Simon Endre, Szép György, Major Gizella, Datu Viktor, Hunyadi László, Hunyadi Mária, Gyarmathy János, Kiss Levente, Bálint Károly, Kedei Zoltán, Csíky Ágnes, Nagy Dalma, Miholcsa József, Csatlós Levente Marosvásárhelyről, Gaál András, Márton Árpád, Botár László, Xantus Géza Csíkszeredából, Kusztos Endre, Kuti Dénes, Sánta Csaba Szovátáról, Székely Géza Kolozsvárról, Dudás Károly Nagybányáról, Szabó Vilmos Zilahról, Kovács Géza Segesvárról, Köllő Margit, Petrovits István Sepsiszentgyörgyről, Vetró András Kézdivásárhelyről, Balázs József Gyergyóalfaluból, Antal Imre Gyimesközéplokról. Időnként ebből a saját kollekciónkból is láthatnak válogatást a művészetkedve-

lők, akik különben örülnek a többes jelentkezéseknek, mert olyankor nagyobb tájegységre, népesebb művészközösségre, sokszínűbb generációs tömörülésekre, változatosabb törekvésekre nyílik rálátásuk.

A Bernády Ház egyik dicséretes hagyománya lett, hogy rendszeres bemutatkozási alkalmakat nyújt a különböző képzőművészeti alkotótáboroknak. Decemberben mindig a gyergyószárhegyi művésztelep alkotásaiból láthatnak válogatást a marosvásárhelyiek. Felváltva mutatják be a tábor idősebb részvevőinek, „klasszikusainak”, illetve a nyaranta ott dolgozó újító, kísérletező vendégeinek a termését. Kiállított a házban a szovátai, a bucsini Vadárvácska, a makfalvi Nagy Pál, a kézdivásárhelyi Incitato, az erdőcsinádi Csanád, legújabban a homoródszentmártoni alkotótábor is. Valóban igen változatos anyagról van szó, amit más válogatások is árnyaltak, például a hagyományos Kovásznai tárlat, a csíkszeredai fiatalok Stúdió 9 elnevezésű vándorkiállítás vagy a tordai magyar alkotók együttes jelentkezése. Ezek is a meglepetés erejével hatnak, Marosvásárhelyen például mindeddig jóformán azt se tudták, hogy Tordán léteznek magyar művészek, most meg kiderült, értékes, lelkesen és színvonalasan dolgozó kisközösség hallat ott is magáról.

Érthető elégtétel, ha ígéretes ifjú talentumokat is közönség elé állíthat egy galéria. Általuk egy kicsit felsejlik a jövő is, hiszen ők mindig fogékonyak, nyitottak az újra, nem feltétlenül a kitaposott úton akarnak járni. A Bernády Háznak megadatott az esély, hogy néhány évig alkalmi otthont nyújthatott a Communitas Alapítvány ösztöndíjátadó ünnepeinek. Ilyenkor a képzőművészeti ösztöndíjasok alkotásaiból nyílt kiállítás. A tárlaton feltűntek közül többen már jónevű alkotók. Példaként elég, ha Pokorny Attilát, Ferencz S. Aport, Baász Orsolyát, Szilágyi Lászlót, Kuti Botondot, Kiss Iringó Mártát ragadjuk ki közülük. De a többiek azóta figyelemmel követett teljesítménye is derűlátásra ad okot: nincs baj az utánpótlással.

Hogy ez mennyire így van, azt az is jelzi, hogy egy Erdélyben még bátortalan, de azért folyamatosan erősödő jelenség, a műgyűjtés őket is célkeresztbe fogta, egyik-másik gyűjtő az ő műveikkel is elkezdte gazdagítani kollekciónak. Azért is tereltük ilyen irányba e visszatekintő tájékoztató fonalát, hogy egy másik újdonságot is felmutathassunk. A tárlatok sorában két műgyűjtő legszébb darabjait is megcsodálhatták már a nézők. Mindkét műgyűjtő marosvásárhelyi, Szepessy László és Bartos István. Hozzájuk hasonlóan biztos egyre több erdélyit ragad el a műgyűjtő szenvedély, és előbb vagy utóbb a valóban gazdagok felismerik majd a művásárlásban rejlő befektetési lehetőségeket. Ez talán az itteni művészek számára is kedvező lesz. Egyelőre azonban még nincsenek ezt az egész folyamatot serkentő műkereskedések, tehetős galériák, nem zajlanak aukciók se, mint Budapesten. Ott már az erdélyi „nagyoknak”, mondjuk, a nagybányaiaknak is jó árú van. Valamikor talán a mai marosvásárhelyi, kolozsvári, csíkszeredai legjobbokról is elmondható ugyanez. Kiállítani viszont már most is sokkal könnyebben tudnak az anyaországban és Nyugaton is. Egyszerűbb utazni, a vám korábbi megkötései is fellazultak. Ez befelé is érvényes megállapítás.

Művészeinkre jótékonyan hat a világjárás, a magyarországi, európai vagy tengerentúli művészeti realitásokkal való közvetlen szembesülés, alkotómunkájukban is tükröződik az ilyenfajta feltöltődés nyújtotta megújulás, felfrissülés, és serkentő az a lehetőség is, hogy külföldi tárlatokon, alkotótáborokban is megméretkezhetnek. Az ebből fakadó fokozott önismeretnek és készenléti állapotnak haszonélvezője a marosvásárhelyi tárlatlátogatók tábora is. S a Bernády Ház közönsége annak is örülhet, hogy a kortárs magyarországi képzőművészet számos kiemelkedő egyéniségével is megismerkedhet, általuk arról is jobban tájékozódhat, hogy a provinciától, a perifériától távolabb, a nagy centrumokban milyen szelek fújnak, melyek az uralkodó, netalán a divatosabb irányzatok, mire érdemes komolyabban odafigyelnie. Jönnek Erdélyből elszármazott, évekkel ezelőtt áttelepült festők, szobrászok is felmutatni az itthoniaknak, hogyan alakult a sorsuk, művészetük, mit sikerült megvalósítaniuk, mióta elmentek, legutóbb például egy egykori csíkszeredai művészházaszár, a Budapest vonzaskörében élő, dolgozó szobrász, Ferencz Ernő és a textilművész Bakos Erzsébet bizonyította, hogy a távozás nem törte meg pályájukat, szervesen tudtak beilleszkedni az új közegbe. De talán meggyőzőbb, ha az övékéinél közismertebb neveket említünk annak szemléltetésére, hogy milyen szintű művészi látványt kínálnak ezek a vendégkiállítások. Kő Pál szobrászművész, a sokoldalú grafikus Gyulai Líviusz, Kubinyi Anna textilművész, a festő Sáli Róza Budapestről, Aknay János festőművész Szentendréről, aki már kétszer is állított ki Marosvásárhelyen, Németh János keramikus Zalaegerszegről, Láng Eszter Debrecenből, Simon Miklós Szegedről, Marosfalvi Antal Szombathelyről méltán tett mély benyomást a helybeli nézőkre. Nem beszélve az olyan tárlatokról, amelyek már lezárult értékes életművet próbáltak felvillantani, mint például a közelmúltban lezajlott Borsos Miklós emlékkiállítás, ami azt is bizonyította, hogy a Bernády Ház elévülhetetlen értékeink ápolását is feladatának tekinti. Időről időre olyan kiállításokkal is előrukkol, amelyek ezeket az örök, mégis könnyen feledésbe merülhető szellemi, művészi kincseket próbálják megőrizni, elevenen tartani a köztudatban. Itt említhető a Bolyai portrékat felvonultató különleges tárlat, ez a matematikus zseni születésének 200. évfordulóján váltott ki nagy érdeklődést, nemcsak azért, mert a Bolyaiak városában a két tudóst igen erős kultusz övezi, hanem annak köszönhetően is, hogy egyértelműen elfogadott, hiteles korabeli arckép hiányában külön kuriózumnak számított az a többféle kép, amit a mai festők, grafikusok és szobrászok alakítottak ki magukban Bolyai Jánosról. Az apa és fiú egyéniségét, szellemi örökségét felmutató alkotások születését ösztönző egyéb kezdeményezések között említhető az a pályázat, amelyet szintén a Dr. Bernády György Közművelődési Alapítvány és a Bernády Ház hirdetett meg ugyancsak a bicentenáriumra. A Bolyai Akadémia képzőművészeti tagozata képviselőjében két budapesti művész, Kónig Frigyes és Stefanovits Péter, valamint a nagyváradi Újvárossy László készített Bolyai-ihlette modern grafikai, festészeti ciklusokat, egész termet betöltő installációt. Ennek a tárlatnak is né-

pes közönsége volt. A két Bolyainak szentelt munkák sora azóta szépen gazdagodik a marosvásárhelyi várban nyaranta megszervezett Bolyai Alkotótáborban.

A Bernády Ház képzőművészeti szándékai érdekében mindig kész az ilyenszerű együttműködésre. Az alkotótáborok válogatott műveinek rendszeres bemutatását már szóba hoztuk. Ezután ez még szervezettebb keretek között történik. A 2006-ban elfogadott Szárhegyi Nyilatkozat egyik aláírójaként a Bernády Alapítvány szorgalmazza a Kárpát-medencei alkotótáborok és galériák cserekapcsolatait, a közös kiállítások rendezését, a tehetségek kölcsönös felkarolását. Ennek eredménye, hogy 2008-ban a vásárhelyiek fogadhatták a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep reprezentatív kollekcióját, s mostantól immár évente beiktathatják ezt a tárlatot is kiállító programjukba. Ettől a szárhegyi egyezségtől remélhető az is, hogy még gyümölcsözőbbé válik a rendezvények cseréje a Magyar Köztársaság Bukaresti Kulturális Központjával és a Sepsiszentgyörgyön működő Magyar Köztársaság Kulturális Koordináció Központtal is. E kooperáció révén jutott már el a Bernády Házba olyan jelentős kiállítás, mint az, amelyik a kortárs magyar grafika legjobbjait tette elérhetővé, illetve a fiatal budapesti képzőművészeket ismertette meg a helyiekkel.

Volna még több dolog, amit érdemes lenne részletezni, azok a képzőművészeti kezdeményezések például, amelyek a házon kívül szobor, dombormű, plakett formájában öltenek testet és a városképet, a műemlékek sorát gyarapítják. A Bernády György, Bartók Béla, Aranka György személyiségét, hagyatékát ápoló plasztikákra gondolhatunk, de ezek talán egy külön méltatást érdemelnek valamikor a későbbiekben. Fejezzük be az összefoglalót azokkal a kiállításokkal, amelyek alkalmasszerűen megjelenő kiadványokhoz kötődnek. Mindenekelőtt a csíkszeredai Pallas-Akadémia Kiadó *Műterem*-sorozatára kell hivatkoznunk. Fontos, hiánypótló kismonográfia-ciklus, képzőművészetünk nemzedékei közül a derékhad, az alkotóerejük teljében levő ötven fölöttiek vezéregyéniségeinek eddigi pályáját, művészetük sajátosságait foglalja össze. Évente három-négy kötet jelenik meg, eddig huszonötöt kaphattunk kézbe belőle. Nyilvános bemutatásukat általában a Marosvásárhelyi Nemzetközi Könyvvásár idejére összpontosítja a kiadó. Ilyenkor az illetők műveiből kiállítást is rendeznek a Bernády Házban. Az idén a legfrissebb kismonográfia alanyának, Bocskay Vince szavatai szobrászművésznék és az egyik előtte kiadott füzet főszereplőjének, a marosvásárhelyi festő grafikus, Major Gizellának közös tárlatát láthatjuk. A kötet és a képzőművészeti alkotások együttes ismertetője hatványozott élményt nyújt a jelenlevőknek. A rendezvény minden alkalommal a könyvvásár egyik legnépszerűbb eseményévé válik. A sorozatba foglalt negyedszáz pályarajzban szereplő több alkotó nevét más kontextusban már említettük, itt csak azokat soroljuk, akikről még nem volt szó. A korondi festő Páll Lajos, a nemrég elhunyt két kiváló kolozsvári szobrász, Gergely István és Korondi Jenő, a brassói keramikus Olsefszkyne Jakabos Imola és a grafikus Csutak Levente, a kézdivásárhelyi festő házaspár, Kosztándi Jenő és Kosztándi Katalin, a székelyudvarhelyi Maszelka

János, aki kötete megjelenése idején halt meg, a gyergyócsomafalvi grafikus, Bor-sos Gábor, a felvinci Sipos László, a nagyváradi Jakobovits Miklós szintén ott lehetett Marosvásárhelyen nézőközelben. És egy páran azok közül is, akikről a vásár-helyi Mentor Kiadó ritkábban megjelenő *Művészeti Monográfiák* sorozatában kö-zöltek esszét, pályaösszefoglalót és művészi reprodukciókat. Olyanok, mint a hely-beli Kákonyi Csilla, Barabás Éva, Haller József, Albert László, Kedei Zoltán, akik a könyvbemutatókat kamaratárlattal is kikerekítették. A nagy öregek ezt már nem te-hették, nem érhatték meg a róluk szóló kiadvány megjelentét, pedig elsősorban az ő életművük összegezésére, felidézésére szánták ezt az igényes kivitelezésű ciklust. A diktatórikus rendszer előidézte sok-sok cezúra a művészeti könyvkiadásban is meg-tette a maga romboló hatását. Rengeteg a pótolnivaló. Ezért is vállalta a Bernády Alapítvány is, hogy szerény anyagi lehetőségei ellenére néha a kiadói feladatokból is kivieszi a részét. Bernády György épített hagyatékát, szellemi, művészeti öröksé-gét több kötetben is igyekezett áttestálni az utódokra, és emellett fotóművészeti, képzőművészeti kiadványokkal is meglepetést szerzett már a közönségnek. Ez is megér egy másik cikket a nem túl távoli jövőben.